

تجزیه و ترکیب	موضوع :	۳	پایه :
۸	ساعت :	۹۱/۰۶/۰۵	تاریخ :

نام کتاب: نیمه اول جزء ۲۹ قرآن کریم

لطفاً فقط به ۱۰ سؤال پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آفر نمره داده نمی شود (هر سؤال ۲ نمره)

۱. در آیه شریفه «عَسَىٰ رَبُّنَا أَن يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ» ترکیب کلمات «أَن يُبَدِّلَنَا» و «خَيْرًا» و «رَاغِبُونَ» را بنویسید. (قلم/۳۲)
آن: حرف مصدری. بیدلنا: فعل و فاعل و مفعول اول در محل نصب خبر عسی. خیراً: مفعول دوم بیدلنا. راغبون: خبر آن.
۲. در آیه کریمه «فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِّقًا لِّأَصْحَابِ السَّعِيرِ» تجزیه کلمه «سُحِّق» و «سَعِير» و علت نصب کلمه «سُحِّقًا» را بنویسید.
سُحِّق: مصدر ثلاثی مجرد. سعیر: بر وزن فعلیل اسم (برای جهنم). ثلاثی مزید، حرف زائد: یاء سُحِّقًا: منصوب بنا بر این که مفعول مطلق برای محذوف باشد یا مفعول له برای فعل محذوف [یک وجه کافی است]
۳. تجزیه کلمات «لَيَصْرِمُنَّهَا» و «مُكِبًّا» و وزن صرفی کلمات «سَل» و «ذَر» را بنویسید.
يَصْرِمُنَّ: فعل مضارع صيغة سوم مؤکد به نون تأکید ثقیله (قلم/۱۷). مُكِبًّا: فاعل از باب افعال (ملک/۲۲). سَل: بر وزن قَل. ذَر: بر وزن غَل.
۴. علت حذف نون کلمه «تَحْوِضُوا» و «يُلْتَقُوا» در آیه شریفه «فَدَرَّهْمٌ سَخُوضًا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلْقُوا يَوْمَئِذٍ الَّذِي يُوعَدُونَ» چیست؟ (معارج/۴۲)
يخوضوا چون فعل مضارع در جواب امر است مجزوم شده است به حذف نون. يلاقوا هم منصوب به آن ناصبه مقدّمه بعد از حَتَّى.
۵. تجزیه کلمات زیر را بنویسید.
عَاتِبَةٌ	اسم فاعل از ماده عتو (الحاقه/۶)	الْمُؤْتَفِكَت	اسم فاعل از باب افتعال. صيغة جمع مؤنث سالم (الحاقه/۹)
هَأْوُمْ	اسم فعل بمعنای خذوا (مفردش «ها» است) (الحاقه/۱۹)	صَرَغِي	جمع مکسر صَرِيغ = صفت مشبیه از فعل صرع (الحاقه/۷)
حَمِيمٌ	صيغة مبالغه از حمّ يحمّ (الحاقه/۳۵)	هَنِيئًا	صفت مشبیه بمعنای فاعل (الحاقه/۲۴)
هَمَّازٍ	صيغة مبالغه از همز (قلم/۱۱)	مُلْنِقٍ	اسم فاعل از باب مفاعله (الحاقه/۲۰)
۶. در آیه شریفه «لَوْلَا أَن تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ»، کلمات «لولا»، «أَن تداركه» و «نعمه» را ترکیب کرده و محل جمله «هو مذموم» را بنویسید. (قلم/۴۹)
- لولا: حرف امتناع متضمن معنای شرط. آن: حرف مصدری. تداركه: فعل و مفعول به - به تأویل مصدر مبتدا و خبرش محذوف. نعمه: فاعل تدارك. جمله «هو مذموم» حال از نائب فاعل «نُبذ».**

۷. در آیه شریفه «قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ» (ملک ۹/۶۷) جملات زیر، چه محل

اعرابی دارند؟ چرا؟

ا. «قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ» ب. «فَكَذَّبْنَا» ج. «مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ» د. «إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ»

ا. محلاً منصوب مقول قول.

ب. محلاً منصوب عطف بر قد جاءنا.

ج. محلاً منصوب مقول قول.

د. محلی از اعراب ندارد زیرا یا جمله استیثافی است یا معترضه

(یا مقول قول دوّم و محلاً منصوب).

۸. علت نصب کلمات معین شده را بنویسید.

ا. «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا» خبر اصبح (یا حال از ماؤکم) (ملک/۳۰)

ب. «وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ» صفت برای اسم إِنَّ = کلمه اجراً (قلم/۳)

ج. «أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ» خبر کان (قلم/۱۴)

د. «قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ أَنَا كُنَّا ظَالِمِينَ» مفعول مطلق برای فعل محذوف (قلم/۲۹)

۹. نواسخ و اسم و خبر آنها را در آیه کریمه «إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْقٍ حِسَابِيَّ» مشخص کنید. (الحاقه/۲۰)

إِنَّ حرف مشبّه بالفعل و «ی» اسمش و ظننت خبرش. ظننت از افعال قلوب و فاعلش و «أَنِّي ملقٍ» جانشین دو مفعول آن. أَنْ حرف مشبّه بالفعل و «ی» اسمش و ملقٍ خبرش.

۱۰. افعال زیر را تجزیه کرده، حروف اصلی و باب آنها را بنویسید.

تتلی: مضارع مجهول ثلاثی مجرد صیغه ۴ تلا - يتلو (قلم/۱۵)

يتخافتون: مضارع باب تفاعل صیغه ۴ خفت (قلم/۲۳)

تعیها: مضارع ثلاثی مجرد صیغه ۴ وعی (الحاقه/۱۲)

لا يحض: مضارع منفی صیغه ۱ ثلاثی مجرد حضض (الحاقه/۳۴)

۱۱. نوع «ما» و نقش ترکیبی آن را در آیات کریمه زیر مشخص کنید.

«فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ»: موصوله و مجرور، متعلق به أقسم. (الحاقه/۳۸)

«وَمَا هُوَ بِقَوْلٍ شَاعِرٍ»: نافی مشبّه به لیس، نقش ترکیبی ندارد. (الحاقه/۴۱)

«كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ»: حرف مصدری، نقش ترکیبی ندارد یا اسم موصول محلاً مجرور. (الحاقه/۲۴)

«وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ»: اسم استفهام در محل رفع مبتدا. (الحاقه/۳)